МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра _бухгалтерського обліку та аудиту_____
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Лоханова Н.О. __
(підпис)
"___"__травня_2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності _____6.03050901__Облік і аудит_____
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою _____Облік і аудит _____
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік і контроль основних засобів на прикладі ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС»

Виконавець:
студентка 41 групи ОЕФ
_Малога Ольга Сергіївна __ _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:
___к.е.н., доцент_____
(науковий ступінь, вчене звання)
Артюх Оксана Валентинівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2019

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП…… 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ. 6

1.1. Сутність поняття «основні засоби», їх класифікація та оцінка …. 6

1.2. Організація обліку основних засобів на вітчизняних підприємствах ……..... 14

1.3. Дискусійні питання організації обліку основних засобів в умовах застосування стандартів бухгалтерського обліку …….. 33

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ДОСЛІДЖУВАНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ……..…. 39

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС ……..... 39

2.2. Документальне забезпечення обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві ……..... 44

2.3. Особливості аналітичного та синтетичного обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві ……..…… 49

РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ СТАНУ І РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ……..……..…… 59

3.1. Аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві……..…… 59

3.2. Внутрішній контроль основних засобів: методичні аспекти та практика проведення ……..... 67

3.3. Шляхи удосконалення обліку та контролю основних засобів на вітчизняних підприємствах ……..…… 74

ВИСНОВКИ..... 79

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 83

ДОДАТКИ..... 88

ВСТУП

Актуальність теми. Однією з головних цілей діяльності будь-якого підприємства є організація виробничого процесу, що стає неможливим в умовах відсутності головного елемента матеріально-технічної бази - основних засобів. Саме від їх стану залежить не лише якість товарів та послуг, продуктивність праці, техніко-технологічний рівень виробництва, прибутковість підприємства, а й виробничий потенціал держави. В умовах сучасного рівня розвитку національної економіки, визначальними рисами якого є фінансова неспроможність окремих суб'єктів господарювання, моральне та фізичне старіння засобів виробництва та інші негативні явища, викликаних економіко-політичною кризою в Україні, важливим питанням постає раціональна організація та правильність обліку та контролю основних засобів на вітчизняних підприємствах. Однак система обліку основних засобів, яка діє сьогодні, не здатна повною мірою задовольнити зростаючі інформаційні потреби управління, адже непослідовні та часті зміни у нормативно-правових і законодавчих актах України, що визначають методологічні підходи до формування інформації в бухгалтерському та податковому обліку про основні засоби, призвели до неоднозначного тлумачення їх сутності та потребують систематизації.

Вагомий внесок у розроблення теоретичних аспектів і методологічних підходів до розв'язання проблеми обліку й внутрішнього контролю основних засобів зробили провідні науковці, серед яких Бутинець Ф. Ф., Баранік О. О., Бондар М. І., Гречко С. М., Завадський Й. С., Коваленко О. В., Неміш Ю. В. та інші. Однак, незважаючи на велику кількість проведених досліджень, на сьогодні залишаються невирішені питання у сфері організації обліку та контролю основних засобів. Так, наприклад, потребує удосконалення понятійний апарат обліку основних засобів, вимагає уточнення послідовність організації обліку та контролю та інші проблеми, що робить питання обліку та контролю основних засобів досить актуальними.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження теоретичних аспектів та критичне осмислення практики організації обліку та контролю основних

засобів на досліджуваному підприємстві, розроблення на цій основі пропозицій щодо їх вдосконалення.

Згідно з поставленою метою, у роботі поставлені такі завдання:

- дослідити економічну сутність поняття «основні засоби», їх класифікацію та оцінку;
- розглянути особливості організації обліку основних засобі на вітчизняних підприємствах;
- проаналізувати дискусійні питання організації обліку в умовах застосування стандартів бухгалтерського обліку;
- надати загальну організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- дослідити методичні аспекти обліку операцій з основними засобами на підприємстві;
- провести аналіз стану та ефективності використання основних засобів на підприємстві;
- дослідити методологічні аспекти та практику проведення контролю на досліджуваному підприємстві;
- запропонувати напрями удосконалення облік та контролю;

Об'єктом дослідження є система обліку та контролю основних засобів ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС

Предметом дослідження є організація обліку та контролю основних засобів в системі управління підприємством.

Методи дослідження. При написанні роботи були використані такі методи дослідження як системний аналіз для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливі елементи, синтез для узагальнення різних аспектів обліку і контролю основних засобів, абстрагування для формування узагальнених висновків, фактична перевірка, порівняння, документальна перевірка, вибіркове дослідження при проведення контролю основних засобів, порівняння для

зіставлення даних у динаміці, графічний для наочного зображення результатів дослідження

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України з питань обліку, національні стандарти бухгалтерського обліку, план рахунків бухгалтерського обліку. При підготовці випускної роботи були використані публікації статистичних і наукових установ, праці вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців, матеріали наукових конференцій, облікові дані ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС, а також ресурси мережі Інтернет.

Досліджуване підприємство є прибутковим та веде цілком успішну діяльність. Так чистий прибуток у 2018 році склав 372,9 тис. грн, що на 62% більше від аналогічного періоду 2017 року. Дана позитивна тенденція була досягнута зокрема за рахунок збільшення чистого доходу від надання послуг. При цьому за аналізований період 2016-2018 рр. рентабельність наданих послуг мала нестійку динаміку та на кінець 2018 року становила 10,62%.

За аналізований період на досліджуваному підприємстві відбулось збільшення валюти балансу у зв'язку із зростанням показників в активах та пасивах, що свідчить про стабільний фінансовий стан ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС.

Одним із вагомих факторів оптимізації діяльності підприємства є рівень її забезпеченості основними засобами та ефективність їх використання.

Для визначення стану та ефективності використання основних засобів проведено аналіз даної групи активів за економічними показниками.

За результатами аналізу, можна стверджувати, що досліджуване підприємство в цілому є забезпечене основними засобами, однак за аналізований період спостерігається негативна тенденція цього показника, що можна пояснити переданням окремої групи основних засобів в операційну оренду. Крім зазначено, дана група активів ефективно використовується у господарській діяльності даного підприємства (рівень рентабельності основних засобів у 2018 році - 96%), однак за аналізований період на ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС спостерігається тенденція по зменшенню придатності основних засобів на 2% та зменшення показника оновлення на 15%.

Отже, з метою ефективного управління необоротними активами досліджуваному підприємству доцільно вчасно проводити ремонти основних засобів задля збереження їх якісних характеристик, поступово накопичувати кошти, шляхом створення відповідного резерву, для планового придбання основних засобів без «екстреного» вилучення оборотних коштів, що може призвести до втрати платоспроможності.

В ході дослідження також розглянуті теоретичні положення контролю основних засобів, нормативно-правове забезпечення, практика проведення внутрішнього та внутрішньовідомчого контролю.

Внутрішній контроль на досліджуваному підприємстві передбачає собою перевірку документування операцій з основними засобами та фактичну перевірку їх наявності, стану та умов експлуатації.

Внутрішньовідомчий контроль на досліджуваному підприємстві здійснюється ревізійними комісіями Укоопспілки, обласних та районних споживспілок.

Для підвищення ефективності внутрішнього контролю основних засобів досліджуваному підприємству запропоновано проводити його у двох формах: господарському (з боку керівника підприємств та спеціалістів, які відповідають за господарський стан підприємства) та бухгалтерському (з боку бухгалтерської служби). За умови проведення внутрішнього контролю основних засобів у даному форматі, досліджуваному підприємству запропоновано складання Плану проведення контролю, до якого необхідно віднести наступні етапи:

– перевірка бухгалтерською службою документування операцій з руху основних засобів та їх зберігання;

– перевірка фактичної наявності основних засобів;

– перевірка стану та технічних характеристик об’єктів основних засобів;

– порівняння результатів фактичних даних перевірки з обліковими;

– прийняття управлінського рішення щодо вирішення проблемних та дискусійних питань.

За результатами дослідження теорії та практики бухгалтерського обліку основних засобів досліджуваному підприємству було запропоновано:

– доповнити «Акт введення в експлуатацію» та «Акт приймання передачі основних засобів» додатковою формою «Розрахунок первісної вартості основних засобів», з метою прозорості та достовірності визначення величини первісної вартості;

− доповнити регістр аналітичного обліку Книгу К-26 додатковою графою «Переоцінка», в якій необхідно відображати результати операцій з переоцінки основних засобів;

− впровадити в облікову практику розроблювальну таблицю «Нарахування орендної плати», в якій міститься аналітична інформація про основні засоби, які передані в операційну оренду, інформація про контрагента, умови договорів, суми заборгованості на початок місяця, суми нарахування та суми заборгованості на кінець місяця;

− доповнити Положення про облікову політику досліджуваного підприємства інформацією про форму бухгалтерського обліку, розподілення функціональних обов'язків працівників бухгалтерської служби, план проведення обов'язкових та позапланових інвентаризацій, склад постійно діючих комісій для проведення інвентаризації, списання матеріальних цінностей, приймання в експлуатацію необоротних активів, графік документообороту.

Таким чином, запропоновані напрямки дозволять оптимізувати роботу системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю основних засобів на ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС, сприятимуть їх ефективному використанню на підприємстві та нададуть можливість приймати раціональні управлінські рішення щодо операцій з даною групою активів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бараннік О. Проблемні питання податкового обліку витрат на ремонт та поліпшення основних засобів. *Формування системи і механізмів обліково-аудиторського та аналітичного забезпечення конкурентноспроможного розвитку підприємств реального сектору економіки України: тези доповіді, 11-12 грудня 2012 р.*, 2012. С. 27-30. URL: http://sophus.at.ua/publ/2012_12_11_12_kampodilsk/sekcija_2_2012_12_11_12/problemni_pitannja_podatkovogo_obliku_vitrat_na_remont_ta_polipshennja_osnovnikh_zasobiv/12-1-0-268 (дата звернення: 10.03.2019).

2. Бондар М.І. Облік і аудит основних засобів (на матеріалах аграрних підприємств Київської області) : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.06.04. Київ, 2001. 23 с.

3. Бондаренко Н.М., Шачаніна Ю. К. Організація внтрішньогосподарського контролю основних засобів на вітчизняних підприємствах та шляхи його вдосконалення. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2017. Вип. 23. С. 119-122. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_23/3/30.pdf (дата звернення: 10.04.2019).

4. Бухгалтерський облік : підруч. / Р. Ф. Бруханський. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 480 с.

5. Бухгалтерський облік в Україні. Нормативи. Коментарі. Ч. 10. Луганськ, 2008, 768 с.

6. Велещук М. І. Облік і аудит основних засобів підприємства: методика та організація: диплом. робота за освіт.-кваліф. рівнем «магістр» : 8.03050901 – облік і аудит магістер. програма – облік і правове забезпечення підприємницької діяльності / Марія Іванівна Влещук ; наук. керівник к.е.н., ст. викладач Л. Т. Богуцька. Тернопіль, 2017. 119 с. URL: http://dspace.tneu.edu.ua /bitstream/ 316497/17961/1/%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D1%89%D1%83%D0%BA%20%D0%9C.%D0%86.pdf (дата звернення: 15.03.2019).

7. Геращено І. О., Стрижко О. А. Управління ефективністю використання основних засобів. Економіка і регіон. 2015. № 4. С. 23-28. URL:

http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/37263/1/2015_Gerashchenko_Upravlinnia_efektyvnistiu.pdf (дата звернення: 28.03.2019).

8. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12/ed20110101 (дата звернення: 28.04.2019).

9. Гречко С.М. Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: тези доповіді.* 2011. Вип. 3(21). Ч. 2. С.23–31

10. Джеджула В.В. Сутність поняття «основні засоби». URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/4_2016/27.pdf (дата звернення: 13.03.2019).

11. Дробенко С.І. Облік та оподаткування суб'єктів малого бізнесу. Методи нарахуванняамортизації.URL:https://pidruchniki.com/12450105/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/metodi_narahuvannya_amortizatsiyi (дата звернення: 24.03.2019).

12. Домбровська Н. Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація. *Економічні науки : Облік і фінанси*. 2012. Вип. 9(1). - С. 340-349. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_ 64.exe?I2 1 DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ecnof_2012_9(1)__51 (дата звернення: 07.03.2019).

13. Етапи проведення інвентаризації. Інформація офіційної веб-сторінки Міністерства фінансів України. URL: https://minfin.com.ua/taxes/-/bo_inventarizetap.html (дата звернення: 29.04.2019).

14. Завадський Й.С. Економічний словник. Київ: Видавництво «Кондор», 2006. 356 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/ poln_text/knigi/kondor/ekonomic_sl_2006.pdf (дата звернення: 10.03.2019).

15. Інструкція про застосування книжково-журнальної форми бухгалтерського обліку в організаціях і підприємствах споживчої кооперації. Київ: Видавництво «ДІЯ», 2002. 214 с.

16. Інструкція по застосуванню плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарський операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/REG4185?an=905 (дата звернення: 18.04.2019).

17. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків. Наказом Міністерства фінансів України № 69 від 11.08.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94 (дата звернення: 30.04.2019).

18. Коваленко О.В., Громова І. В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. Вип. 7. С. 20–27. URL: http://www.zgia.zp.ua/ gazeta/evzdia_7_020.pdf (дата звернення: 27.04.2019).

19. Класифікація господарських документів. URL: http://osvita.ua/ vnz/reports/ accountant/16356/ (дата звернення: 15.04.2019).

20. Лист Міністерства фінансів України № 31-34020-20-27/25329 URL: https://www.profiwins.com.ua/ru/letters-and-orders/treasury/1172-25329.html (дата звернення: 17.04.2019).

21. Мац Т. П., Черкасов О. О. Економічний зміст основних засобів у нормативно-правовому забезпеченні. Наукові праці ПДАА. Вип. 1 (4), Т.3. Економічні науки. Полтава. 2012. С. 115-119.

22. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ Міністерства фінансів України 30.09.2003 № 561 URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03 (дата звернення: 18.04.2019).

23. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». URL: http://vobu.ua/ukr/documents/item/msbo-16-osnovni-zasoby (дата звернення: 06.03.2019).

24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 23 «Витрати на позики». https://ips.ligazakon.net/document/view/MU17041(дата звернення: 09.04.2019).

25. Неміш Ю.В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях. *Аграрна економіка*. 2012. Т. 5. № 3–4. С. 181–187 URL:

http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P 21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_ meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ae_2012_5_3-4_31 (дата звернення: 10.03.2019).

26. Озеран В. О. Стан та проблеми розвитку бухгалтерського обліку в системі споживчої кооперації. *Вісник ЖДТУ*. № 3 (41). 2007. С. 74-80. URL: http://ven.ztu.edu.ua/article/viewFile/96245/92329.pdf (дата звернення: 11.03.2019).

27. Оніщенко І. Формування первісної вартості основних засобів за міжнародними та національними стандартами: переваги та недоліки URL: http://konf.amsfo.com.ua/formuvannya-pervisno%D1%97-vartosti-osnovnix-zasobiv-za-mizhnarodnimi-ta-nacionalnimi-standartami-perevagi-ta-nedoliki/ (дата звернення: 14.03.2019).

28. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р.: із змінами та доповненнями від 08.02.2014 р. URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99 (дата звернення: 10.03.2019).

29. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page3 (дата звернення: 06.03.2019).

30. Положення про громадське майно споживчої кооперації України: Постанова шостих зборів Ради Укоопспілки сімнадцятого скликання від 03.04.2003 зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0008626-03 (дата звернення: 17.04.2019).

31. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" (П(С)БО 7) : Наказ Міністерства фінансыв України від 27.04.2000 № 92. URL: https://zakon.help/article/polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku-7-osnovni/ (дата звернення: 06.03.2019).

32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 "Оренда" (П(С)БО 14). Наказ Міністерства фінансів Укрїни від 28 липня 2000 року № 181. URL:

https://zakon.help/article/polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku-14-orenda/ (дата звернення: 18.03.2019).

33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 "Зменшення корисності активів" (П(С)БО 28): наказ Міністерства фінансів України від 24 грудня 2004 року № 817. URL: https://zakon.help/article/polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku-28/ (дата звернення: 18.03.2019).

34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість»: наказ Міністерства фінансів України від 02.07.2007 N 779. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07 (дата звернення: 18.03.2019).

35. Поддубна Н. М. Ревізія, тематична і документальна перевірки як основні форми внутрішнього контролю на роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації. *Облік і фінанси*. 2015. № 4. С. 125-129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2015_4_21 (дата звернення: 29.04.2019).

36. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: Постанова Кабінету міністрів України від 22.01.1996 р. №116. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF(дата звернення: 30.04.2019).

37. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV: зі змінами і доповненнями від 05.10.2017 № 2164-VIII. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14 (дата звернення: 10.03.2019).

38. Про господарські товариства: Закон України № 1577-XII від 19.09.91. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12 (дата звернення: 17.03.2019).

39. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку. Наказ Міністерства фінансів України від 29 грудня 2000 року № 356 URL: https://minfin.com.ua/taxes/-/!news/nnakminfin_ 356/nnakminfin _356.html (дата звернення: 18.04.2019).

40. Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання: наказ Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/z1336-16/stru (дата звернення: 18.04.2019).

41. Про затвердження типових форм первинного обліку: наказ Міністерства статистики України N 352 від 29.12.95 URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/v0352202-95 (дата звернення: 30.03.2019).

42. Про кооперацію: Закон України N 1448-VI від 04.06.2009 зі змінами та доповненнями URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15 (дата звернення: 29.04.2019).

43. Про споживчу кооперацію: Закон України N 2266-XII (2266-12) від 10.04.92 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-12 (дата звернення: 24.04.2019).

44. Про Положення про ревізійну комісію споживчого товариства, споживспілки системи, Центральної спілки споживчих товариств України: постанова Ради Центральної спілки споивчих товариств України V збори XIX скликання від 12.11.2007 URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/n0007626-07 (дата звернення: 11.03.2019).

45. Столяр Л. Г. Особливості обліку поточного та капітального ремонту основних засобів. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/eui_2016_2_29.pdf (дата звернення: 10.03.2019).

46. Фірсова Н. В. Організаційні аспекти внутрішньовідомчого контролю торговельних витрат в підприємствах споживчої кооперації. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/88440-186670-1-SM%20(2).pdf (дата звернення: 23.04.2019).

47. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/stru (дата звернення: 19.04.2019

Д О Д А Т К И